

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 21/1983-84 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande bestämmelser rörande konsumentskydd.

Landstinget har den 9 november 1983 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Med anledning härav får utskottet, som hört landskapsstyrelseledamoten Christer Jansson och förra lantrådet Alarik Häggblom, värdsamt anföra följande.

I framställningen föreslås att 1 och 2 kap. i rikets konsumentskyddslag (FFS 38/78) skall antas att gälla även i landskapet Åland. Nämda 2 kap. innehåller bestämmelser om reglering av marknadsföringen av konsumtionsnyttigheter. En tidigare framställning av den 6 mars 1979 (framst. 38/1978-79) enligt vilken hela rikets konsumentskyddslag föreslogs bli antagen som blankettlag förordnade republikens president att skulle förfalla. Av högsta domstolens utlåtande till presidenten framgår att bestämmelserna i 2 kap. konsumentskyddslagen "närmast" har anknytning till lagstiftningen mot illojal konkurrens varjämte kapitlet innehåller stadganden om rättegångsväsendet och frihetsstraff. 3-6 kap. innehåller avtals- och köprättsliga bestämmelser och 7 kap. bestämmelser om rättegångsväsendet. Dessa områden underlyder rikets lagstiftningsbehörighet. 1979 års landstingsbeslut innehåller dessutom "vissa stadganden" som underlyder landskapets lagstiftningsbehörighet, stadganden vilka dock inte närmare preciseras i högsta domstolens utlåtande. Enligt landskapsstyrelsens uppfattning innehåller 2 kap. emellertid i huvudsak bestämmelser av näringsrättslig natur, varför landstinget enligt 13 § 1 mom. 9 punkten självstyrelselagen borde anses ha behörighet att lagstifta härom.

Lagstiftningsbehörighetens uppdelning mellan landskapets och rikets myndigheter har beträffande konsumentskyddet varit oklar ända sedan den nuvarande lagstiftningens tillkomst i riket. Republikens presidents beslut den 29 juni 1979 om att landstingets beslut om antagande av landskapslagstiftning på området skulle förfalla klargjorde inte till alla delar läget, såsom även framgår av den föreliggande framställningens motiveringar. Enligt utskottets uppfattning är det betydelsefullt att behörighetsgränserna inom förevarande sektor klarläggs, dels med beaktande av att landstingets lagstiftningsbehörighet inte till följd av oklara

tolkningar i praktiken borde inskränkas och dels för att allmänhetens intresse och behov av ett fullgott konsumentskydd inte borde få äventyras av formella gränsdragningsproblem.

Självstyrelselagens 14 § 4 mom. möjliggör att i landskapslag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet inta "vissa bestämmelser" av rikslagstiftningsnatur om de i sak överensstämmer med motsvarande bestämmelser i rikslag. Begreppet "vissa bestämmelser" har tolkats som enstaka stadganden. En landskapslag kan sålunda inte enbart eller i huvudsak innehålla stadganden av rikslagstiftningsnatur. Härigenom kan uppkomma situationer där en motsvarighet till en rikslag inte av behörighetsskäl kan stiftas som landskapslag (varken som en särskilt utarbetad lag eller som blankettlag) men där samtidigt i varje fall en del av området i fråga måste anses oreglerat eftersom inte heller rikslagen till denna del genom behörighetsuppdelningen kan utsträckas att gälla i landskapet. För att fylla ett sakligt lagstiftningsbehov och för att upprätthålla den i självstyrelselagen uppdragna kompetensfördelningen mellan riket och landskapet har utskottet funnit skäl att biträda den i framställningen ingående principen att endast vissa kapitel av en rikslag kan antas som blankettlag medan övriga delar därav i kraft av deras rikslagstiftningsnatur som sådana gäller i landskapet. Utskottet kan omfatta de i framställningens motiveringar anförda synpunkterna till förmån för att de i 2 kap. konsumentskyddslagen ingående bestämmelserna i huvudsak är att betrakta som näringsrättsliga bestämmelser och sålunda tillhöriga landskapets behörighetssektor. De bestämmelser angående rättegångsväsendet och straff som ingår i kapitlet är av kompletterande natur och kan därför enligt nämnda 14 § 4 mom. självstyrelselagen recipieras.

Utskottet konstaterar att stiftandet av nu föreslagna blankettlag inte gentemot konsumenterna ger ett entydigt och klarläggande svar på frågan vilka myndigheter som på Åland ansvarar för olika typer av konsumentskyddsärenden. Så snart lagstiftningsbehörigheten slutligt klargjorts, borde därför landskapsstyrelsen och berörda riksmyndigheter i samråd skrida till åtgärder för att klarlägga den faktiska administrativa uppgiftsfördelningen. Enligt framställningens 2 § skall landskapsstyrelsen handha de uppgifter som enligt de antagna riksbestämmelserna ankommer på statsorgan. Med beaktande av frågornas speciella karaktär och den omständigheten att huvuddelen av konsumentskyddet i varje fall kommer att skötas av riksmyndigheterna vore det skäl att överväga om inte all handläggning genom en överenskommelseförordning borde koncentreras på riksmyndigheterna.

Utskottet erinrar i sammanhanget om att finansutskottet i sitt betänkande nr 9/1980-81 konstaterat att det vore "självstyrelsepolitiskt viktigt och även i konsumenternas intresse att frågorna när det gäller det egentliga konsumentskyddet, dess tillämpning på Åland respektive konsumentskyddsorganens ställning samt rådgivningsverksamheten klarlades i ett sammanhang".

Ovannämnda uttalande gjordes med anledning av en hemställningsmotion (nr 19/1980-81) om åtgärder för ordnande av konsumentrådgivning i landskapet. Med anledning av motionen hemställde landstinget den 23 januari 1981 hos landskapsstyrelsen om utredning beträffande konsumentrådgivningen i landskapet och om därav påkallade åtgärder. Landskapsstyrelsen hörde därefter kommunerna samt handels- och industriministeriet i fråga om den kommunala konsumentrådgivningens organiserande och konstaterade härvid att konsumentskyddet underlyder rikets lagstiftande organ och att förvaltningen därav ankommer på rikets vederbörande organ. På basen av utredningen har landskapsstyrelsen den 18 januari 1982 föreslagit för Mariehamns stad att staden skulle inleda konsumentrådgivning i samarbete med samtliga övriga kommuner i landskapet enligt avtal härom. Staden har i sin tur enligt uppgift omfattat förslaget och hos handels- och industriministeriet anhållit om att de åländska kommunerna medtas i den plan som bl.a. anger vilka kommuner som är berättigade till statsandel för konsumentrådgivningen och utvecklingstakten i fråga om andelarna. Stadens anhållan har tillsvidare inte lett till positivt resultat.

Den kommunala konsumentrådgivningen berörs inte i föreliggande framställning. Med beaktande av landskapsstyrelsens ovannämnda ställningstagande och på basen av republikens presidents beslut 1979 måste det dock anses att rikets lag och förordning om konsumentrådgivning i kommun (FFS 39 och 608/78) är tillämpliga även i landskapet. De däri ingående bestämmelserna synes huvudsakligen avse att reglera angelägenheter inom avtals- och köprättens områden och är därför av rikslagstiftningsnatur.

Vid behandlingen av landstingets hemställan 1981 gjorde landskapsstyrelsen bedömningen att den kommunala konsumentrådgivningen helt bör handhas av kommunerna själva och inte, som skett i fråga om rättshjälpsverksamheten, delvis överföras på landskapsstyrelsen. Med tanke på de svårigheter som föreligger att få de åländska kommunerna införlivade i det statliga systemet har inom utskottet framförts uppfattningen att frågan ändå kunde regleras genom en överenskommelseförordning där handels- och industriministeriets uppgifter borde överföras på landskapsstyrelsen. Landskapsstyrelsen

kunde härefter administrera konsumentrådgivningen med stöd av ett avtal med kommunerna, vilka i sin tur deltar i kostnaderna, allt enligt den modell som tillämpas för rättshjälpens del. Enligt utskottets uppfattning kunde denna fråga ännu ägnas uppmärksamhet i samband med att övriga administrativa angelägenheter inom konsumentskyddet, vilka närmare berörts ovan, slutligt regleras.

Utskottet har intet att anföra i fråga om lagtexten. Däremot föreslås en ändring av lagens rubrik i konformitet med utformningen av övriga blankttagars rubriker.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå
att Landstinget måtte antaga lagförslaget i
följande lydelse:

L a n d s k a p s l a g

om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksbestämmelser rörande konsumentskydd.

(Lagtexten lika som i framställningen).

Mariehamn den 22 mars 1984

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare.

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordf. Sune Eriksson, v.ordf. Curt Carlsson, ledamöt. Andersson (delvis), Börje Eriksson och J.-E. Lindfors samt ersättaren Boman (delvis).